

сповідь і надрукували статтю на першій шпальті, тому що *Ашайрі* – то газета для ірландців, які не сидять без діла.

- Ви ніколи не читали її? – спитав він. – Її було дуже добре написано. Дуже зрівноважено, дуже неупереджено. Можливо, навіть, занадто.

Після цього мама була дуже засмучена, вона навіть не пішла прати. Весь час використовувала мовчазний негатив» (с. 171).

Ірландські націоналісти, зациклені на проблемах мови та на символічній репрезентації соціальної реальності, не дають молоді прикладів успіху. Так, батько головного героя, будучи інженером-електриком, увесь час намагається займатися бізнесом. Але каменем спотикання стає його прізвище, яке він забороняє писати на англійський манер. Ось його дружина намагається залагодити справи: «Менеджерові Шангрі-Ла не треба було говорити, що ці речі зроблені в Німеччині, бо все, що зроблено насправді добре, є німецьким, сказав він. Він зрозумів, що і вона німкеня, здогадався по акценту, але потім спитав її ім'я, і знову почалися усі негаразди.

- О'Гурмолтай, – сказала вона. – Ірмгард О'Гурмолтай.
- Мій Боже, я ніколи не запам'ятаю цього, – сказав він» (с. 82).

Коли хлопчик стає підлітком, його стосунки з батьком набувають гострої конфліктності. Він навіть втікає з дому, живе з безпритульним юнаком на березі моря під рибальським човном. А потім, говорить головний герой, «...я пішов додому і сказав своєму батькові, що вб'ю його. Сказав, що більше не буду розмовляти мовою, яка вмирає, лише мовою-вбивцею, і тоді спитав його, в який спосіб він хотів би бути вбитим своїм рідним сином» (с. 190).

Сум'яття охоплює душі членів сім'ї. «Мій батько програв мовну війну, і всі це знали. Мама каже, що люди, які програли, стають потворами і безпорадними у своєму гніві. Ніхто не хоче бути в програші. Ніхто не хоче лишитися на залізничній станції з валізою, повною безпорадного гніву» (с. 190 – 191). Але і син відчуває, що у нього сформувалася негативна ідентичність. Він виміщає увесь негатив на бездомного собаку, якого штовхає в море, щоб втопити. «Нікого поряд не було, хто б міг побачити, що робив. Я кидав в нього камінці, бо був Ейхманом. Я усміхався, коли бачив, як він намагається порятуватися. Сміявся, як нацисти у фільмах, і не дозволяв йому вилізти. Я знав, що караю невинного, замість винуватців» (с. 191).

Зрозуміло, що я тільки вихопив деякі епізоди з тканини роману. За межами уваги залишилися інші важливі сюжетні лінії. Але і сказаного досить, щоб показати загрози постколоніального конструювання національної ідентичності. Націоналісти можуть створювати образ країни, який перетворюється для її мешканців в прокрустове ложе. Тоді в масах населення виникає спротив проти такого національного відродження, який зміцнює ту ідентичність, яка склалася історично. Зайве говорити про значення цієї проблематики для України.

Кононов І. Ф.
д. соц. н., професор

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ПОЛЕ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІОЛОГІЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Рецензія на кн.: Дементьєв В. В. Институты, поведение, власть: монография / В. В. Дементьєв. – Донецк : ГВУЗ «Донецкий национальный технический университет». – 2012. – 310 с.

Інституціональний аналіз економічної підсистеми суспільного життя актуальний не лише для економічної науки, але для всього суспільствознавства. Особливо важливою в цьому є взаємодія соціології і економічної науки. З точки зору інституціоналізму, для того, щоб зрозуміти, як функціонує економічна система, потрібно врахувати дуже складну систему взаємозв'язків між суспільством і

економікою, які визначаються набором інституційних обмежень. Саме вони обумовлюють спосіб функціонування економічної системи. Отже, вивчення інститути є ключем до розуміння взаємин між суспільством і економікою та впливу цих взаємин на економічну ситуацію і на суспільство загалом. В кінцевому підсумку інститути є фундаментальними факторами функціонування економічних систем у довгостроковій перспективі.

В умовах капіталістичного способу господарювання провідними для його визначення є такі поняття як економіка, власність, інновації, влада тощо. Соціологія, як провідна наука про суспільство, та економіка, яка вивчає економічні підсистеми суспільного життя, мусять в першу чергу зосереджуватись на них.

На необхідності інституціональних аспектів вивчення різних підсистем суспільства наголошує В. В. Демент'єв, автор монографії, що рецензується. Він підкреслює, що «в останні роки інституціональна економічна теорія стає все більш популярною в економічному науковому співтоваристві. Це пов'язано з відомими перевагами, якщо порівняти з традиційною ортодоксальною теорією, зокрема, більш реалістичними передумовами та інструментарієм аналізу» [с. 36].

Робота має чітку структуру, кожний окремий блок інформації виокремлений у розділ, а в сукупності всі 10 розділів дають цілісний, логічно виважений текст. Список використаних джерел містить фундаментальні праці дослідників даної тематики. Сильною стороною є використання при написанні монографії текстів зарубіжних авторів, яких у списку літератури досить багато. Це дозволяє читачеві самостійно ознайомитися та поглибити свої знання з питання, що аналізуються. Текст монографії відрізняється глибиною й водночас простотою викладення матеріалу, що дає підстави рекомендувати її для не лише для науковців, але й для студентів в рамках курсів «Економічна соціологія», «Економічна теорія», «Соціологія підприємництва» тощо.

В. В. Демент'єв значну увагу приділяє проблемі визначення влади в різних суспільних науках. Автори представлені від М. Вебера до Р. Арона, Ж. Лома та ін. Інваріантним в різних підходах до визначення влади, який окреслює межі цього поняття, автор вважає підкорення та витрати. Він наголошує, що «будь-яка взаємодія між людьми передбачає наявність влади» [с. 7]. Далі автор вже більш конкретно визначає владу в економічній системі, показує її особливості в перехідній економіці, наголошуючи, що при переході від планової до ринкової економіки не було створено адекватних структур влади для ефективної економічної діяльності. В той же час зазначає, що для створення ефективної економічної влади необхідна дієва політична влада та ефективний розподіл соціальної влади в суспільстві. Під економічною владою він розуміє «будь-яку владу, що здійснює вплив на величину витрат на одиницю доходів економічних агентів: суб'єкта та об'єкта влади» [с. 27].

Сильною стороною монографії є розділ про інститути як об'єкти дослідження. Тут автор говорить про чисельність визначень, які дають сучасні автори поняттю «інститут», й вбачають у цьому проблему, говорячи що усі вони є неповними та недостатньо конкретними. Сам В. В. Демент'єв виокремлює такі ознаки інститутів: «Вихідним пунктом для аналізу інститутів є соціальна взаємодія між людьми...інститути є необхідною опосередкованою ланкою в системі соціальної взаємодії, без якої неможливо існування стійкої соціальної структури» [с. 62]. Без даної риси всі інші ознаки втрачають сенс. Як зазначає автор: «Інститути виникають у ході соціальних взаємодій, інститути є взаємодією, інститути мають своїм результатом взаємодію» [с. 62].

У роботі проаналізовано особливості функціонування підприємства як системи влади, розкрито специфіку поведінки агентів підприємства в системі економічної влади. Автор підкреслює, що влада на підприємстві має велике значення, від неї залежить ефективне функціонування бізнес-структури.

Особливу увагу В. В. Демент'єв приділяє інноваціям, які є необхідним елементом підприємницької діяльності. Під інновацією він пропонує розуміти нововведення в царині техніки, технології, організації праці чи управління, що

засноване на використанні досягнень науки та передового досвіду [с. 109]. Автор аналізує інституціональні проблеми інноваційного розвитку України і ставить слушне запитання «Чому наша економіка нечутлива до інновацій?» Його власна відповідь полягає в тому, що в Україні немає попиту на інновації з боку підприємств. Також потребує зміни система стимулів і мотивацій, для чого необхідно змінювати систему інститутів, що обмежують і спрямовують економічну поведінку [с. 244]. Далі автор монографії переходить до розгляду інституціональних проблем ефективної держави. Проблемою, перш за все, є те, що інтереси громадян та інтереси держави не збігаються. Він зазначає необхідність створення «видимої руки влади суспільства над державою» [с. 251].

Завершує В. В. Дементьєв монографію розглядом особливостей і перспектив інституціональної теорії в Україні. Він пише, що інституціоналізм перебуває в стадії становлення в Україні, хоча, вказує, що рідко можна побачити дисертацію, в якій би не торкалися поняття «інститут». З цим можна погодитися. І хоча автор пише про економічну теорію, але така ж ситуація і в соціології.

Для того, щоб досягти прориву в інституціональному аналізі нашого суспільства, конче необхідним є поєднання зусиль соціологів і економістів. У цілому монографія В. В. Дементьєва створює теоретичну базу для такої взаємодії. Монографія містить не лише теоретичну складову, а й аналіз прикладних проблем впливу інститутів і структури влади на економічну поведінку. Вона може бути корисною не лише для викладачів соціологічних та економічних дисциплін, а й для спеціалістів, сфера діяльності яких пов'язана з наукою.

Уколова А. А.,
к. соц. н., старший
викладач

ЗНАНИЕ, ИНДИВИД И ОБЩЕСТВО

Рецензия на кн.: Рашад М. Знания, индивид и общество через призму социологии знания / Рашад Миран. – Эрбиль.: Арас, 2012. – 122 с.

د. رهشاد میران معریفه، تآك و كۆمهل له روانگه‌ی سۆسیۆلۆگیا‌ی معریفه، هه‌ولیر: ده‌زگای چاپ و بلاوكرده‌ی ئاراس 2012 - ل. 122

Автор книги курдский ученый. Курды в своей истории были народом, который угнетали столетиями. Однако, курды – крупнейшее национальное "меньшинство" в Западной Азии и самая многочисленная нация в мире, не получившая права на национальное самоопределение. В период колониализма Курдистан был сателлитом метрополий (Ирака, Сирии, Турции и Ирана), которые сами были не развиты в социально-экономическом плане. Режим Баас в Ираке в свою очередь не ставил перед собой цель содействовать развитию науки в Иракском Курдистане.

В 1991 году в результате восстания Иракский Курдистан получил независимость, но только с 2000 года в обществе появляется тенденция развития науки, культуры и образования. Интеграция современного общества Иракского Курдистана в мировые экономические и общественно-политические процессы, кардинальные изменения социокультурных характеристик общества повлекли за собой изменения требований, предъявляемых современным обществом Курдистана к образованию в целом, и к социологическому образованию в частности.

Тем не менее, и сегодня курдская социологическая наука сталкивается с целым рядом проблем. Основная из них состоит в том, что значительная часть нового поколения курдов не знает иных языков, кроме курдского, а научная литература, которая есть в Иракском Курдистане, в большинстве своем издана на арабском, английском и других языках. Относительно социологии следует отметить, что ни в